

Venezuela za vladavine Nicolasa Madura u razdoblju od 2013. do 2023. godine

Čorić, Dominika

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:120201>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-03**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Preddiplomski studij politologije

Venezuela za vladavine Nicolasa Madura u razdoblju od 2013. do
2023. godine

Završni rad

Mentorica: prof. dr. sc. Lidija Kos Stanišić

Studentica: Dominika Čorić

Zagreb, kolovoz 2024.

Sadržaj

- I. Uvod
- II. Venezuela prije Madura
- III. Politički uspon Nicolasa Madura
- IV. Populist bez popularnosti (čavizam bez Chaveza)
- V. Pitanje legitimiteta
- VI. Moguća rješenja i posljedice u ekonomiji
- VII. Vanjska politika Venezuele
- VIII. Zaključak
- IX. Literatura

I. Uvod

Ovaj rad bavit će se političkim, ekonomskim i društvenim problemima u Venezueli pod vodstvom Nicolasa Madura u razdoblju od 2013. do 2023. godine. U prvim poglavljima govorit ću o Madurovom životu i odrastanju te o njegovim političkim počecima i sazrijevanju u istom, uslijedit će opis njegove vladavine i svi problemi s kojima se susreo pa tako i njegove reakcije na iste, ali i reakcije ostatka svijeta, te ću u zaključku sumirati sve o čemu ću pisati u eseju i dati odgovor na istraživačko pitanje, koje glasi: „Kako je upravljanje Nicolasa Madura utjecalo na političku stabilnost, gospodarsku održivost i društveni sklad u Venezueli u razdoblju od 2013. do 2023. godine?“.

Punim imenom Nicolas Maduro Moros rođen je u venezuelanskom glavnom gradu Caracasu 23. studenog 1962. godine. Odrastao je u El Valleu, istočno od Caracasa gdje je završio srednje obrazovanje u školi Jose Avalos. Po završetku srednje škole zaposlio se u kompaniji Metrobus, koja je činila dio podzemnog javnog prijevoza u Caracasu. S vremenom se uključio u sindikate, a onda i organizirao vlastiti pod nazivom Sindikat radnika metroa u Caracasu (SITRAMECA), na čijem je čelu ostao nekoliko godina u ulozi glasnogovornika odbora poduzeća u pregovorima s poslodavcima (cidob.org, 2013).

U nedostatku visokoškolskog obrazovanja, a velikom težnjom za sudjelovanjem u politici i težnjom da postigne nešto u istoj, sam se odlučio baviti svojim političkim i intelektualnim usavršavanjem, a to je postizao čitanjem marksističke literature te učlanjivanjem u političke stranke, grupe, saveze. Bio je aktivan u Socijalističkom savezu, grupi marksističko-lenjinističko-maoističke ideologije koja je djelovala kao legalna fronta Organizacije revolucionara, također je, kao dječak u pratnji svojih roditelja, koji su ga vodili na skupštine i skupove, prisustvovao nastanku Narodnog izbornog pokreta (MEP), socijalističke formacije koja se odvojila od Demokratske akcije (AD) (cidob.org, 2013). Upravo ta uključenost i zainteresiranost u politiku, nekoliko godina kasnije, nagnala ga je da, uz podršku Venezuelanskog socijalističkog saveza, Venezuelu zamijeni Kubom, gdje je upisao Visoku školu Níco Lopez, posvećenoj obuci kadrova za Komunističku partiju Kube (PCC), ali i budućih političkih vođa ideološki srodnih skupina diljem Južne Amerike, Srednje Amerike, Kariba i Afrike, te proveo dvije godine (1986-1987) (cidob.org, 2013). Po završetku obrazovanja, Madura je regrutirao američki „State Department“ za posao „profesionalnog subverzivca“ u Venezueli, čime je stekao povjerenje najviše razine kubanskog režima puno prije nego što je Hugo Chavez, venezuelanski predsjednik, Madurov prethodnik, postao poznat,

ali i poštovanje od strane venezuelanske ekstremne ljevice i bolivarskog pokreta u svojim počecima (cidob.org, 2013).

II. Venezuela prije Madura

Početak 19. stoljeća Venezuela je bila nevažan dio španjolskog carstva, te je 1821. postala samostalna država nakon rata za neovisnost predvođenog Simónom Bolívarom, inspiracijom za stvaranje Bolivarske Republike. Tokom 19. stoljeća, zemljom su dominirali sukobi između liberalnih i konzervativnih vođa, sve dok Juan Vicente Gomez nije preuzeo vlast početkom 20. stoljeća i vladao diktatorski do 1935. godine. U tom periodu otkrivena su bogata nalazišta nafte, što je učinilo Venezuelu ovisnom o nafti. Liberalizacija u 1940-im godinama dovela je do formiranja novih političkih stranaka i provođenja reformi, ali je vojska intervenirala 1948. godine, svrgnuvši vladu (Kos-Stanišić, 2013: 50-51). Nakon što je vojna hunta preuzela vlast 1948. godine, general Marcos Pérez Jiménez proglasio se predsjednikom i vladao autoritarno do 1958. godine, kada ga je vojska prisilila da odstupi zbog korupcije i ekonomskih problema. Opozicija i vojska su se ujedinile, što je dovelo do uspostave demokracije i političke stabilnosti kroz koalicijske vlade. U tom periodu, Venezuela je postala članica OPEC-a i doživjela ekonomski procvat zahvaljujući visokim cijenama nafte, ali je početkom 1980-ih zapala u krizu zbog pada cijene nafte i zaduženosti (Kos-Stanišić, 2013: 51).

Ekonomska stagnacija u Venezueli dostigla je vrhunac 1989. godine, kada je predsjednik Carlos Pérez, unatoč protivljenju svoje stranke Demokratske akcije (AD), započeo neoliberalne reforme koje su pogoršale životne uvjete građana. To je dovelo do masovnih protesta i krvave pobune u Caracasu, gdje je poginulo tristotinjak ljudi. Kao odgovor, AD je pristao na političku decentralizaciju i prenio odgovornosti na regionalne dužnosnike. Međutim, proširena korupcija i loše upravljanje dodatno su pogoršali krizu, što je dovelo do sloma dominantnih političkih stranaka AD-a i COPEI-a (Kos-Stanišić, 2013: 51-52).

Devedesetih godina, unutarnji sukobi u glavnim političkim strankama Venezuele doveli su do kraja dvostranačkog sustava, što je rezultiralo političkom fragmentacijom i nestabilnošću. Nakon neuspjelih vojnih udara 1992., predsjednik Carlos Andrés Pérez je opozvan 1993., što je označilo kraj stranačke hegemonije. S dolaskom Huga Cháveza na vlast 1998., Venezuela je započela novo poglavlje, udaljavajući se od predstavničke demokracije i prelazeći na model izravne referendumске demokracije. Chávez je transformirao civilno-vojne odnose, što je dovelo do militarizacije vlasti i promjena u vanjskoj politici, uključujući kritike američkog imperijalizma. Chávez je 2004. godine preživio opoziv na referendumu, a njegova "bolivarska

revolucija" postala je dominantna politička sila do 2008. godine, unatoč kasnijim porazima na ustavnom referendumu i regionalnim izborima (Kos-Stanišić, 2013: 52).

S dolaskom Huga Cháveza na vlast, započeo je uspon ljevice u Latinskoj Americi, potaknut nezadovoljstvom građana neoliberalnom politikom koja je povećavala siromaštvo i nejednakost. Ljevičari, vođeni Chávezovim primjerom, željeli su egalitarističku transformaciju koristeći državu kao ključni instrument. Cháveza su slijedili lideri poput Eva Moralesa u Boliviji i Rafaela Corree u Ekvadoru. Iako su socijalni programi bili uspješni, ekonomska politika nalikovala je na stariji model državnog intervencionizma iz 1970-ih, a ne na "socijalizam 21. stoljeća" (Kos-Stanišić, 2013: 52-53). Hugo Chávez je financirao svoju politiku naftom, unatoč kritici američkog imperijalizma, zadržavši Venezuelu kao jednog od glavnih opskrbljivača SAD-a. Njegova ekonomska politika, nazvana "čavenomija", uključivala je strogu državnu kontrolu gospodarstva, inflaciju i nestašice. Nafta je omogućila velikodušne socijalne programe, smanjenje nejednakosti, ali i porast korupcije i kriminala. Unatoč njegovim kontroverzama, Chávez je značajno doprinio jačanju regionalnog ponosa i političkog samopouzdanja Latinske Amerike, te povećao njezinu vidljivost na međunarodnoj sceni (Kos-Stanišić, 2013: 53).

Građani Venezuele bili su zadovoljni sustavom izravne demokracije, a nakon promjene Ustava 2009. koja je omogućila neograničen broj reizbora, analitičari su upozoravali da bi Hugo Chávez mogao vladati doživotno. Iako je bio ozbiljno bolestan, kandidirao se na izborima 2012. i pobijedio opoziciju predvođenu Henriqueom Caprilesom. Zbog pogoršanja zdravlja nije mogao prisustvovati inauguraciji u siječnju 2013. te je, u suprotnosti s Ustavom, imenovao Nicolása Madura svojim nasljednikom (Kos-Stanišić, 2013: 53).

III. Politički uspon Nicolasa Madura

Usljedilo je pridruživanje Bolivarskom revolucionarnom pokretu 200 (MBR-200), kojeg je osnovao Chavez. Chavez je 1983. godine bio jedan od osnivača tajnog društva koje je bilo kritički nastrojeno prema vladi za koju su smatrali da je izdala ideale oca domovine Simona Bolívara. Nakon što su se uspeli su se u vojnoj hijerarhiji u veljači 1992. pokušali su u izvesti vojni udar. „Pokušaj micanja Pereza s vlasti bio je neuspješan, urotnici su završili u zatvoru, ali su u očima javnosti ispali veliki heroji“ (Kos-Stanišić, 2009: 205).

Tada kreće suradnja između Madura i Chaveza, koji je po izlasku iz zatvora iz zahvalnosti uključio Madura u Nacionalnu upravu MBR-200. Chavezov Pokret pete republike (MVR), stranka u čijoj je organizaciji sudjelovao Maduro, kreirana za osvajanje predsjedničkih izbora,

trijumfirala je na izborima 1998. godine. Chavez je postao predsjednikom, dok je Maduro postao zastupnikom donjeg doma Kongresa, a potom i šef parlamentarne skupine MVR, koja je s 49 od 189 mjesta u Donjem domu bila druga politička snaga iza AD (cidob.org, 2013). Bitno je naglasiti da će sindikati osnovani od strane Chaveza i Pokret pete republike kasnije, točnije od 2008. godine, činiti novu stranku pod nazivom Partido Socialista Unido de Venezuela (PSUV) (cidob.org, 2013; Arenas, 2016: 119).

Prvi potezi Chaveza kao predsjednika bili su promjena ustava, po uzoru na socijalizam 21. stoljeća i Bolivarsku revoluciju. Ustavom je promijenjen i unutrašnji sustav parlamenta koji više nije bio dvodoman nego jednodoman, pa je tako novi parlament nazvan Nacionalnom skupštinom. Reizborom Chaveza za predsjednika na izborima 2000. godine Maduro je zauzeo mjesto u Nacionalnoj skupštini. Njegova stranka osvojila je 91 mjesto od mogućih 165 (cidob.org, 2013). Za vrijeme svog mandata koordinirao je zastupnike svoje stranke, preuzeo zapovjedništvo nad Blokom za promjene, skupinom zastupnika Domoljubnog pola te presjedao Stalnim povjerenstvom za sveobuhvatni društveni razvoj kao i Mješovitim povjerenstvom koje je bilo zaduženo za proučavanje zakonodavne inicijative za promicanje zapošljavanja (cidob.org, 2013).

S druge strane, izvan parlamenta obnovio je svoj profil sindikalnog vođe, postao je organizator i koordinator sindikata Bolivarske radničke snage (FBT), kojeg je oformio Chavez za osvajanje mjesta u izvršnom odboru u Konfederaciji radnika Venezuele (CTV). Na izborima za rukovodeća mjesta u CTV-u, Chavezov sindikat doživio je fijasko ne osvojivši niti jedno mjesto u izvršnom odboru. Unatoč tome, Maduro je i dalje uživao povjerenje predsjednika Chaveza, koji ga je nagrađivao s visokim pozicijama u državnim institucijama (cidob.org, 2013).

Pa je tako 2006. godine postao ministar vanjskih poslova, što je značilo da ga se mora razriješiti dužnosti predsjednika i zastupnika u Nacionalnoj skupštini, a tada upražnjeno mjesto zauzela je Madurova supruga Cilia Flores. Naravno da Madurovo imenovanje nije prošlo bez kritika u vidu toga da je postavljen na tako važnu i visoku poziciju bez završenog visokog obrazovanja, ali i bez iskustva. Međutim kasnije se ispostavilo da je tu dužnost obavljao najduži vremenski period (šest i pol godina) od bilo kojeg drugog ministra koji se angažirao nakon 1936. godine. Ne samo što je bio najdugovječniji ministar u tom periodu, on je isto tako bio uporan, sveprisutan, diskretan i lojalan u međunarodnim operacijama koje je vodio Chavez. Branio je položaje Bolivarske republike u UN-u i OAS-u, također je radio na proširenju ALBA-e i njezine mrežne kooperative međudržavnih naftnih konzorcija, organizirao je samite u Caracasu, gdje

su nastale Unija južnoameričkih naroda (UNASUR) 2007. godine i Zajednica latinskoameričkih i karipskih naroda (CELAC) 2011. godine (cidob.org, 2013).

Nova etapa u povijesti Venezuele, ali i u Madurovoj političkoj karijeri nastupila je kada je u lipnju 2011. godine Chavez obolio od raka. Nakon nekoliko operacija, agresivnih kemoterapija i radioterapija u srpnju 2012. godine Chavez je objavio da je pobijedio rak, te je tom prigodom i potvrdio novu kandidaturu za novi šestogodišnji mandat. Na tim izborima ponovno je pobijedio i potvrdio svoju dominaciju. Usprkos Chavezovoj pobjedi pojavile su se sumnje oko njegove sposobnosti da obavlja predsjedničku dužnost jer je 2012. godine proveo više od 200 dana na „bolovanju“. Nametnula su se pitanja o njegovom nasljedniku i sukcesijskoj krizi koja se često javlja u režimima gdje vlast nije jasno definirana kroz demokratske procese ili ustavne norme, kao što je slučaj u Venezueli. Chavezovo se zdravstveno stanje pogoršalo, te je stoga odgođena inauguracija koja je trebala biti održana 10. siječnja 2013. godine. Svjestan svog kraja, Chavez je, suprotno Ustavu, imenovao potpredsjednika Nicolasa Madura za svog nasljednika, iako je on bio najmanje poznat od mogućih kandidata (Kos-Stanišić, 2013: 53-54). Javnosti je direktno rekao da je Maduro pravi čovjek za tu poziciju te ih je pozvao da, ukoliko se budu raspisivali izbori, glasaju za Nicolasa Madura, za kojeg je rekao da je pravi revolucionar, čovjek s velikim iskustvom, s velikim kapacitetom za rad i čvrstim stavom. Naglasio je koliko je inteligentan i sposoban suočavati se s najtežim problemima (cidob.org, 2013).

Dana 5. ožujka 2013. godine, nakon dvogodišnje borbe s opakom bolesti, preminuo je Hugo Chavez, tadašnji predsjednik Venezuele. Kada mu se zdravstveno stanje počelo pogoršavati odlučio je prekršiti Ustav i odrediti svog nasljednika, a to je bio Nicolas Maduro (Kos-Stanišić, 2013: 50-53). Kako je Chavez bio voljen od naroda, na predsjedničkim izborima koji su raspisani nakon njegove smrti narod je potvrdio njegovu želju, iako ne tako uvjerljivo kako se očekivalo, te su izglasali Madura za predsjednika (Kos-Stanišić, 2013: 54). Pobijedio je tada Henriquea Caprilesa s 50,75% glasova nasuprot Caprilesovih 48,97%, a već tada se slutio na nelegitimnost izbora s obzirom da je Državno izborno vijeće bilo sastavljeno od pristaša čavizma, stoga je oporba tražila poništenje istih. Ipak Državno izborno vijeće napravilo je reviziju te potvrdilo Madurovu pobjedu nad Caprilesom (Bastos i Obregon, 2018: 9-10).

IV. Populist bez popularnosti (Čavizam bez Chaveza)

Nicolas Maduro često je opisivan kao populistički lider bez prave popularnosti. Razlog tome je što ne uspijeva postići istu razinu karizme i javne podrške koju je uživao njegov prethodnik,

Hugo Chavez. Chavezovo karizmatično liderstvo i široka popularnost stvorili su politički pokret poznat kao „čavizam“ (chavismo). Madurov početni uspon na vlast uvelike je ovisio o Chavezovoj ostavštini. Nakon Chavezove smrti Maduro je kapitalizirao na popularnosti bivšeg vođe, često pozivajući se na njegovo sjećanje i nastavljajući njegove politike. Ipak njegova popularnost bila je niska. Nije uspio uspostaviti povezanost između njegovog vodstva i naroda (Oner, 2021: 6-7). Otkako je Maduro stupio na vlast broj pristaša čavizma smanjio se za 50%. Na zadnji dan vladavine Chaveza, 44% stanovništva izjašnjava se kao čavisti, dolaskom Madura na vlast, ta brojka pala je na 22% stanovništva (Arenas, 2016: 121).

Na parlamentarnim izborima 2015. godine, Madurov nedostatak popularnosti postao je jasno vidljiv. Opozicijska koalicija, Mesa de la Unidad Democrática (MUD), ostvarila je dominantnu pobjedu, osiguravši tročetvrtinsku većinu u Nacionalnoj skupštini. Ovo je bio značajan udarac za Madura i njegovu stranku, ističući eroziju javne podrške (Oner, 2021: 6-7). Unatoč svojoj nepopularnosti, Maduro je zadržao vlast kroz razne autoritarne mjere. Optuživan je za potkopavanje demokratskih institucija, suzbijanje opozicije i konsolidaciju moći među lojalistima. Njegov režim suočen je s međunarodnim osudama zbog kršenja ljudskih prava i ograničavanja političkih sloboda. Ove su akcije dodatno otuđile mnoge Venezuelance i međunarodnu zajednicu (Oner, 2021: 6-7). Madurov pristup upravljanju uključuje klasičnu populističku retoriku, uokvirujući politički pejzaž kao borbu između "čistog" venezuelskog naroda i korumpiranih elita. Ovaj narativ osmišljen je kako bi legitimizirao njegove akcije i održao bazu podrške među određenim segmentima stanovništva. Međutim, ova strategija nije bila dovoljna da pridobije široku popularnost ili ublaži ozbiljne ekonomske i socijalne krize u zemlji (Oner, 2021: 6-7).

Iako se Nicolas Maduro razlikuje od ostalih populističkih vođa zbog niže javne potpore, dijeli s njima opasnost za liberalnu demokraciju. Nakon što je naslijedio hibridni režim, slijedio je put svog prethodnika. Suočeni s rastućom socioekonomskom krizom i domaćom nestabilnošću, Maduro je pribjegao radikalnijim autoritarnim taktikama, uključujući slabljenje državnih institucija, potkopavanje kontrole i ravnoteže, polarizaciju društva i eliminaciju protivnika. Pod Chavezom je započeo dug i postupan proces odstranjivanja demokracije, pretvarajući Venezuelu u poluautoritarni režim. Chavez je koristio populizam za konsolidaciju svoje moći, dok je Maduro dosegao puni autoritarizam suočen s padom potpore. Venezuela je pod Madurovim vodstvom prešla iz "djelomično slobodne" demokracije u "neslobodan" autoritarni režim. Madurova administracija, suočena s unutarnjim i vanjskim krizama, usvojila je represivne mjere, one podrazumijevaju već spominjano potkopavanje državnih institucija, te

uhićenja oporbenih vođa i suzbijanje tiska (Oner, 2021: 7). Kako bi zadržao svoju moć i vlast, morao se osloniti na prisilu, odnosno vojsku i policiju (Bastos i Obregon, 2018: 12).

Vlast je teško podnijela pobjedu oporbe na parlamentarnim izborima, te je Vlada jasno dala do znanja da nema namjeru dijeliti vlast s parlamentom čiju većinu tvori oporba. U narednom periodu radilo se na slabljenju parlamenta, najprije uskraćivanjem ključnih zastupničkih mjesta potrebnih za supervećinu, zatim odbacivanjem ovlasti parlamenta od strane Vrhovnog suda i konačno prenošenje zakonodavne funkcije s Narodne skupštine na novoosnovanu Ustavotvornu skupštinu (Oner, 2021: 8-9). Madurova moć nadalje se ogledala u tome da je uspio uz pomoć Nacionalnog izbornog vijeća blokirati referendum na kojem je skupljeno 1,8 milijuna potpisa za uklanjanje Madura s predsjedničke pozicije. Uspio je, zaobilaženjem procedura kod imenovanja sudaca navedenih u Ustavu, na mjesta u Vrhovnom sudu postaviti njemu lojalne ljude koji su potom poništavali zakone koje je ranije donijela Nacionalna skupština te su joj oduzeli i proračunske ovlasti, a Maduru su za to vrijeme osigurali izvanredne ovlasti za upravljanje dekretom, ignorirajući sustave provjera. Vrhovni sud postao je ogranak autoritarne izvršne vlasti (Oner, 2021: 8). Ustavotvorna skupština praktički je preuzela vlast te donosila sve ključne političke odluke, omogućujući Maduru potpunu kontrolu nad političkim procesom. Ovo je jasno označilo napuštanje demokracije u Venezueli (Oner, 2021: 8).

Kako nije imao, već spominjano, potporu naroda, zbog nedostatka karizme i Chavezovih kvaliteta, Maduro se okrenuo savezništvu sa sigurnosnim aparatom, drugim riječima, s vojnim snagama. Madurova strategija održavanja vlasti uključivala je oslanjanje na vojsku, kojoj je dao značajne ekonomske i političke ovlasti (Bastos i Obregon, 2018: 12). Maduro je imenovao visokopozicionirane vojne oficire na ključne civilne pozicije, čime je osigurao njihovu lojalnost. Prema izvorima, vojska kontrolira značajan dio ekonomije, uključujući važne sektore kao što su nafta, rudarstvo i uvoz hrane. Ovo je omogućilo vojnim čelnicima da profitiraju od svoje podrške Madurovom režimu. Policija i specijalne jedinice, poput Bolivarske nacionalne garde, često su bile angažirane u gušenju prosvjeda i hapšenju političkih protivnika. Amnesty International je dokumentirao brojne slučajeve kršenja ljudskih prava od strane ovih snaga, uključujući prekomjernu upotrebu sile i proizvoljna hapšenja (Oner, 2021: 9-10). Do koje mjere je sezala ta uporaba sile govori to da je prilikom prosvjedovanja u travnju 2017. godine, prilikom gušenja istog, ubijeno 8 osoba, i ovo je samo jedan od primjera (Bastos i Obregon, 2018). Ova korporativna integracija vojske u ekonomiju zemlje stvorila je situaciju u kojoj je vojska imala mnogo toga za izgubiti ako bi Madurov režim bio svrgnut, a zauzvrat su mu osiguravali konsolidaciju vlasti (Oner, 2021: 9-10).

V. Pitanje legitimiteta

Tako nestabilnu Madurovu vladavinu dodatno je pogodio pad cijena nafte, koja je činila 90% izvoza Venezuele. Nije Maduro posve sam kriv za tu situaciju, već je Chavez još za vrijeme svoje vladavine, zarađeni novac od prodaje nafte usmjeravao u socijalne programe za siromašne, u prvom redu omogućavao im je subvencioniranu hranu, besplatnu zdravstvenu skrb i obrazovanje. Po preuzimanju vlasti Maduro je nastavio tim istim putem jer je mislio da će na taj način zadržati povjerenje ljudi. Pad cijena nafte doveo je do drastičnog smanjenja deviznih prihoda, što je rezultiralo velikim proračunskim deficitom, inflacijom i nestašicama osnovnih dobara poput hrane i lijekova, a samim time i humanitarnom krizom. Od 2013. godine Venezuela je izgubila 62% svog BDP-a. S padom prihoda od nafte, vlada je počela tiskati novac kako bi financirala svoje potrebe, a to je izazvalo hiperinflaciju. Inflacija je u Venezueli dosegla nevjerojatne stope, što je dodatno pogoršalo životni standard građana, te potaknulo stanovnike te zemlje na sve više prosvjedovanja, ali i na iseljavanje u potrazi za boljim uvjetima života (Oner, 2021: 11-12). Za ljude s nižim prihodima svakodnevni život postao je neizdrživ. Prema Nacionalnom istraživanju životnih uvjeta (ENCOVI), stanovništvo je u 2017. prosječno izgubilo 11 kilograma, što je za 3 kilograma više od podataka iz 2016. godine, kada je stanovništvo prosječno izgubilo osam kilograma (devtechsys.com, 2017).

Prema istraživanju Sveučilišta Simon Bolivar, Katoličkog sveučilišta Andres Bello i Središnjeg sveučilišta Venezuele iz 2014. godine, na svakih deset ispitanika, njih osam navodi da je poraslo nasilje u zemlji, a uzrok tome je loše stanje u zemlji te to što 90% počinjenih zločina prođe nekažnjeno. Isto istraživanje objavilo je da je u 2014. godini zabilježeno najmanje 9.286 prosvjeda, što znači da se prosječno odvijalo 26 prosvjeda dnevno. Usporedbe radi u 2013. godini prosjek zabilježenih prosvjeda po danu bio je 12. U prvoj polovici 2015. godine zabilježeno je 2.836 prosvjeda što je više od broja zabilježenih prosvjeda u istom razdoblju 2011., 2012. i 2013. godine (Arenas, 2016: 122). Podaci iz 2018. godine govore da već pet godina u nizu Venezuela ima najvišu inflaciju na svijetu, koja se procjenjuje na 82,766% za razdoblje od srpnja 2017. do srpnja 2018. godine, dok je akumulirana inflacija u 2018.-oj iznosila 10.664,7%. Uz to već šestu godinu za redom bilježi fiskalni deficit od 20% BDP-a. Međunarodne pričuve su na najnižoj razini od 1998. godine, a iznose manje od 8,5 milijardi dolara, a vrijednost paralelnog dolara, koji se koristi za definiranje gotovo svih cijena u gospodarstvu, porasla je za više od 9.900% prije završetka 2018. godine (Sutherland, 2018).

U jeku najveće krize dolazi vrijeme za nove predsjedničke izbore i nameće se pitanje Madurove legitimnosti. Zbog svih njegovih propusta oporba odlučuje bojkotirati, odnosno ne izaći na predsjedničke izbore 2018. godine te parlamentarne izbore 2020. godine, ističući da je izborni sustav namješten u korist Madura i njegove stranke. Unatoč bojkotima i kritikama međunarodnih aktera održani su predsjednički izbori 2018. godine. Izbore je ponovno osvojio Nicolas Maduro sa 67% glasova, iako je izlaznost bila izrazito niska, svega 46%. Sjedinjene Američke Države, Europska Unija i Skupina iz Lime (12 od 13 zemalja članica Latinske Amerike i Kanada) odbacili su izbore te su ih označili nelegitimnima (Oner, 2021: 14).

U siječnju 2019. godine, Nicolas Maduro preuzeo je svoj drugi mandat kao predsjednik usred kontroverzi oko njegove legitimnosti. Samo dva tjedna nakon toga, predsjednik Nacionalne skupštine i vođa oporbe Juan Guaido proglasio se privremenim predsjednikom države. Guaido je svoju potez temeljio na odredbi iz Ustava iz 1999. godine koja omogućava predsjedniku parlamenta privremeno preuzimanje vlasti u slučaju da ne postoji zakonito izabrani predsjednik. Opozicija je tvrdila da Maduro nije legalno izabran, što je zemlju ostavilo bez legitimnog predsjednika. Od 2019. godine, Venezuela ne samo da je zahvaćena humanitarnom krizom već i političkim sukobom između dvojice ljudi koji tvrde da su zakoniti predsjednici države (Oner, 2021: 14).

Iako je više od 50 zemalja priznalo Guaida kao predsjednika, on je ostao nemoćan u borbi za preuzimanje kontrole. Ključni faktor njegovog neuspjeha bila je nesposobnost da uvjeri vojni vrh, najvažnijeg saveznika u Madurovom očuvanju vlasti, da se okrene protiv režima. Maduro je ostao čvrsto ukorijenjen na vlasti, a Guaidovi naponi nisu uspjeli promijeniti političku dinamiku u zemlji. U lipnju 2020. zastupnici vladajuće stranke izabrali su jednog od oporbenih članova, kojeg je podržavao Maduro, da vodi parlament, čime je Guaido izgubio svoju poziciju. Oporba je ovaj potez proglasila "parlamentarnim udarom", a Guaidova popularnost je značajno pala godinu dana nakon obećanja da će ukloniti Madura s vlasti (Oner, 2021: 14-15).

Kako bi učvrstio svoj legitimitet, Maduro nastavlja održavati izbore koji nisu u skladu s demokratskim standardima. Na parlamentarnim izborima 2020. godine, frakcija oporbe predvođena Guaidom odbila je sudjelovati zbog ozbiljnih izbornih nepravilnosti i sustava redizajniranog u korist vlade. Proširenje Narodne skupštine sa 167 na 277 mjesta dodatno je oslabilo oporbu, a međunarodnim izbornim promatračima nije bilo dopušteno sudjelovanje. Stanovništvo je i dalje bivalo razočarano Madurovim vodstvom što je ponovno vidljivo u niskoj izlaznosti, ali i pod tim uvjetima Maduro i saveznici ostvarili su pobjedu zauzevši 257 od 277 mjesta u Nacionalnoj skupštini s osvojenih 67,7% glasova (Oner, 2021: 15).

Uvođenje teorija zavjere, pokušaj je manipulacije naroda od strane Madura. Tvrdio je da su strane zemlje i vanjski akteri krivci za probleme u zemlji s ciljem da povрати povjerenje stanovništva, ali i drugih zemalja. U prilog mu je išlo to što su SAD počele koristiti sve agresivnije politike protiv njega. Obama je 2015. proglasio Venezuelu prijetnjom nacionalnoj sigurnosti i nametnuo sankcije visokim dužnosnicima. Trumpova administracija pojačala je pritisak politikom "maksimalnog pritiska" za svrgavanje Madura, uvođenjem dodatnih sankcija 2019. koje su zabranile pristup američkim financijskim tržištima i prodaju nafte povezanim s američkim entitetima. Ove sankcije su poremetile dotok petrodolara, ali su Maduru pružile izgovor da okrivi vanjske sile za krizu i učvrsti kontrolu nad ključnim institucijama. Koristio je sankcije za podršku domaćim pristašama i lojalistima, pozivajući narod na jedinstvo protiv "Yankee čizme" (Oner, 2021: 15-16).

VI. Moguća rješenja i posljedice u ekonomiji

Nakon nekoliko godina propadanja gospodarstva i ekonomije u Venezueli, te dostizanje dotad najvišeg postotka hiperinflacije predsjednik Nicolas Maduro odlučio je, 2018. godine, predstaviti plan ekonomskog oporavka i provesti nekoliko rješenja. Prvo od rješenja bila je monetarna konverzija, odnosno nastojanje da u svojoj valuti eliminiira pet nula, i takva modificirana valuta trebala bi nositi naziv „suvereni bolivar“. Međutim ova mjera bila je loše pripremljena s nedovoljno dostupnih novčanica, koje su morale koegzistirati s prethodnom verzijom. Drugo rješenje bilo je povezati bolivar s „petrom“, kriptovalutom podržanom rezervama nafte koje se ne mogu vaditi i bez stvarne razmjene vrijednosti čiji tečaj je nasumično određen. Posljedica je ta da plan nije prošao kako je zamišljen. Trebali su ukinuti Zakon o nedopuštenoj razmjeni, ali ono nije popraćeno ukidanjem kontrole niti uvođenjem sustava slobodne razmjene (Sutherland, 2018). Treće rješenje bilo je određivanje minimalne plaće koja bi bila povećana u odnosu na prethodnu, iznosila bi 1.800 suverenih bolivara (180.000.000 jakih bolivara), no nije istaknuto uključuje li se bonus na hranu u to povećanje. Uvedeno povećanje od 3.364% neodrživo je za većinu poduzeća u zemlji zbog niske produktivnosti i zatvaranja brojnih poduzeća. Posljedica toga bila bi porast nezaposlenosti i još veća inflacija. Četvrto rješenje uvođenje restriktivnih poreza u pokušaju da fiskalni deficit svede na nulu, međutim to se kosilo s prethodnim ciljem da se potakne gospodarski rast. Porez će se primjenjivati na velike financijske transakcije iz čega će industrijski sektor biti izuzet, dok će se PDV iliti porez na dodanu vrijednost povećat s 12% na 16% za luksuznu robu, što se neće odnositi na velike naftne kompanije (Sutherland, 2018).

Koliko je Maduro neupućen i nesposoban govore posljedice njegovog „Plana ekonomskog oporavka“, no to pokazuje i nestručnost ljudi koji su mu pomagali u osmišljavanju tog plana. Dali su povećati plaće bez razumijevanja da 95% tvrtki nije u mogućnosti svojim radnicima isplaćivati te plaće. Država koja je u velikom deficitu ili gospodarstvenici na rubu bankrota nemaju dovoljno novca za plaće jer im je produktivnost rada izrazito niska. Što će reći da nema ekonomske osnove za takvo povećanje zbog velike krize i pada proizvodnje koja se događa zbog zatvaranja ili paralize mnogobrojnih poduzeća (Sutherland, 2018). Na taj nedostatak novca za isplaćivanje plaća veže se i otpuštanje radnika, što je sasvim logično, ako jedna tvrtka želi opstati. Koja tvrtka koja ne izvozi može izdržati isplaćivanje 33 puta veće plaće svim zaposlenima? Kako jedno vuče drugo, tako i otpuštanje radnika vodi do još većeg pada proizvodnje, što utječe na rast cijena. Upravo je to pokazatelj kako Madurova rješenja zapravo ne pomažu, nego za sobom vuku cijeli „lanac“ negativnih posljedica (Sutherland, 2018).

Jedna od negativnih posljedica je i pojava dolara kao nove valute u Venezueli. Korištenje američkog dolara u Venezueli postala je sve češća pojava zbog hiperinflacije i ekonomske krize koja je pogodila zemlju tijekom posljednjeg desetljeća. Venezuela je godinama suočena s ekstremnom inflacijom koja je znatno oslabila nacionalnu valutu, bolivar. Ova devalvacija učinila je bolivar praktički bezvrijednim za svakodnevne transakcije, što je dovelo do povećane upotrebe dolara kao stabilnijeg sredstva razmjene (reuters.com, 2020). Iako službena valuta Venezuele ostaje bolivar, američki dolar je postao de facto valuta u mnogim segmentima ekonomije. U trgovinama, restoranima i na crnom tržištu, cijene su često izražene u dolarima, a mnogi trgovci preferiraju dolare umjesto bolivara. Ovo je osobito vidljivo u velikim gradovima i među bogatijim slojevima stanovništva. Iako vlada Nicolása Madura nije službeno usvojila dolar kao zvaničnu valutu, počela je tolerirati njegovu upotrebu nakon pada prihoda od nafte i intenziviranja američkih sankcija. Ova neformalna dolarizacija omogućila je stanovnicima da lakše prežive ekonomske izazove, iako je stvorila dodatne probleme, poput povećanja nejednakosti između onih koji imaju pristup dolarima i onih koji nemaju. Inflacija bolivara nastavlja pogađati one koji ovise o plaćama u lokalnoj valuti, dok oni koji zarađuju u dolarima imaju veći kupovni standard. Iako dolarizacija pomaže u stabilizaciji potrošnje i štednje, ona također predstavlja izazov za ekonomsku suverenost Venezuele. Dugoročno, ovakva situacija može dodatno otežati vladi kontrolu nad vlastitom monetarnom politikom (reuters.com, 2020). Pokazatelj Madurovog lošeg vođenja države i nezadovoljstva građana jeste i brojka od preko 7 milijuna i 700 tisuća Venezuelanaca koji su izbjegli iz države, prema podacima iz listopada 2023. godine, a očekuje se da će ta brojka još rasti (csis.org, 2023).

VII. Vanjska politika Venezuele

Vanjska politika Venezuele pod vodstvom Nicolasa Madura odražava snažnu antiameričku orijentaciju i naglašenu suradnju s državama koje su protivnici SAD-a, kao što su Rusija, Kina, Kuba i Iran. Rusija se nametnula kao jedan od najbližih saveznika još za vrijeme vladavine Huga Chaveza. On je tada potpisao ugovor o naoružavanju vrijedan 2,9 milijardi dolara u zamjenu za ruske borbene zrakoplove. Ti bilateralni odnosi Rusiji su omogućili jeftiniji pristup venezuelanskim naftnim resursima, u prijevodu mogli su ih dobiti po cijenama nižim od tržišnih. Kroz ostale ugovore Rusija je Venezueli prodala puške, tenkove i raketne sustave u vrijednosti većoj od 10 milijardi dolara (cfr.org, 2019). Ove dvije zemlje, između ostalog, zajedno provode i vojne vježbe. Kao dvoje američkih protivnika, Rusija je u Venezueli vidjela sredstvo preko kojeg će pokušati neutralizirati američki utjecaj u Latinskoj Americi. Kao jedna od pet stalnih članica Vijeća sigurnosti UN-a s pravom veta, Rusija je zaprijetila da će blokirati sve rezolucije Vijeća sigurnosti o suspenziji Venezuele iz UN-a. Iz Kremlja su se, također, protivili priznanju oporbenog vođe Juana Guaida od strane Trumpove administracije kao novog predsjednika Venezuele te ih upozoravaju na vojnu intervenciju (cfr.org, 2019). Osim u vojnom i političkom aspektu, Rusija je pomagala i na ekonomskoj razini. Rusija je svojim zajmovima značajno pomogla Madurovoj vladi tako što je uz pomoć tih zajmova Venezuela uspjela rekonstruirati više od tri milijarde dolara državnog duga kako bi mogao ispuniti svoje obveze prema drugim vjerovnicima. Ruska državna naftna kompanija Rosneft, jedan je od ključnih međunarodnih podupiratelja Venezuele, osiguravši zemlji otprilike 2,5 milijardi dolara kroz zajmove u zamjenu za buduće isporuke nafte. Osim toga, Rosneft posjeduje zajedničke udjele u nekoliko naftnih i plinskih projekata s PDVSA-om, venezuelanskom državnom energetsom kompanijom, koja je nedavno podvrgnuta američkim sankcijama. Rosneft također ima 49% udjela u Citgu, američkom ogranku PDVSA-e, koji upravlja rafinerijama u SAD-u (cfr.org, 2019).

Drugi istaknuti partner bila je Kina, koju je Venezuela vidjela kao važnog geopolitičkog saveznika i trgovinskog partnera. U prvom desetljeću 21. stoljeća Kina je Venezueli posudila oko 70 milijardi dolara, većinom za razvojne projekte u zamjenu za buduće isporuke nafte. Procjenjuje se da Madurov režim Kini duguje oko 13 milijardi dolara, a ako bi Guaido zagarantirao potpunu otplatu kineskih zajmova, kinesko vodstvo moglo bi preusmjeriti svoju potporu s Madura na Guaida, što bi bio golemi udarac Maduru. Kina postaje sve opreznija s Madurom i njegovom vlasti te otvara komunikacijske kanale s oporbom, ali isto tako se još

uvijek protivi intervenciji UN-a u politička pitanja Venezuele, kao stalni član Vijeća sigurnosti, jednako kao i Rusija (cfr.org, 2019).

Kuba u svim svojim problemima kao glavni pristaša Venezuele ipak uspijeva dati svoj obol u vidu posuđivanja velikog broja sigurnosnih i vojnih savjetnika, za špijuniranje vojnih redova, ali i za pružanje drugih obavještajnih radnji, Madurovom režimu. Isto tako im osiguravaju stotine liječnika i medicinskog osoblja, inženjera, učitelja i drugih stručnjaka otkad su se 2000. godine nagodili da će Venezuela opskrbljivati Kubu naftom po niskim cijenama (cfr.org, 2019). Prema podacima iz 2013. godine 36 kubansko-venezuelanskih poduzeća surađivalo je u području turizma, transporta, energetike, poljoprivrede, rudarstva, građevinarstva i komunikacija, a oko 40 tisuća kubanskih stručnjaka (lječnici, učitelji, sportski treneri) radi u Venezueli, dok oko 14 tisuća venezuelanskih studenata studira na kubanskim sveučilištima (Olesenko, Espinoza i Andriukaitiene, 2023: 263-264).

Za venezuelansku vanjsku politiku važne su i tri, već spominjane, organizacije: ALBA, UNASUR i CELAC. Andreas Serbin, argentinski analitičar, smatra da su te tri organizacije važne karike u borbi protiv američke ekspanzije u Latinskoj Americi, s obzirom da ni SAD ni Kanada nisu članice tih organizacija (Olesenko, Espinoza i Andriukaitiene, 2023: 261). ALBA, osnovana 2004. godine, je organizacija koja okuplja zemlje Latinske Amerike i Kariba, a njezine članice su glavni saveznici Venezuele. Temeljno načelo ove organizacije jest solidarnost između zemalja Latinske Amerike i Kariba. Kao ključni akter u organizaciji Venezuela se pobrinula za svoje saveznike, pa je tako u razdoblju od 2006. do 2010. godine izdvojena jedna četvrtina državnih prihoda za pomoć Kubi (18,8 mlrd. dolara), Boliviji (6,7 mlrd. dolara) i Nikaragvi (5,5 mlrd. dolara), a zauzvrat je dobila potporu za vrijeme svojih teških trenutaka. Ideja kojom se Venezuela vodila prilikom osnivanja ove organizacije bila je da se nametne kao snažni globalni igrač, ali i da se probije na međunarodnu scenu uz pomoć svojih saveznika (Olesenko, Espinoza i Andriukaitiene, 2023: 263-264). Ipak sve lošijim stanjem u Venezueli, mnoge zemlje su se povukle iz organizacije, pa tako i Bolivija, koja je priznala Guaida kao novog venezuelanskog predsjednika te protjerala venezuelansko diplomatsko osoblje iz zemlje, da bi se već godinu dana nakon, ponovno pridružila ALBA-i. Upravo taj čin bio je pokazatelj slabe kohezije organizacije. Sustavna kriza u Venezueli i sve veća izolacija negativno se odrazila na regionalne i subregionalne procese u Latinskoj Americi pa je tako ALBA došla ka najozbiljnijoj krizi u povijesti (Olesenko, Espinoza i Andriukaitiene, 2023: 266).

Nadalje CELAC organizacija osnovana 2011. godine imala je za cilj povećanje suradnje država Južne i Srednje Amerike u društvenim, sigurnosnim i ekonomskim pitanjima te da se nametne kao glavno predstavničko tijelo regije odnosno da napravi mjesta za Latinsku Ameriku u međunarodnoj areni. Glavna pitanja rasprava na godišnjim sastancima CELAC-a bila su migracijska politika, gospodarska suradnja, razoružanje, dekolonizacija, rješavanje teritorijalnih sporova i građanskih ratova, klimatske promjene, pitanja siromaštva i gladi, terorizam i mnoga druga. Ova organizacija trebala je omogućiti potpunu neovisnost o globalnim akterima s naglašenim interesom za zajedničkim rješavanjem gorućih društvenih problema unutarnjih politika država. Ovo je još jedna organizacija konstruirana za borbu protiv američkog utjecaja (Olesenko, Espinoza i Andriukaitiene, 2023: 267-268). Međutim promjenom političkih režima tijekom 2016. i 2017. godine u većini zemalja Južne Amerike, poput Brazila, Argentine, Čilea, događa se to da se priklanjaju SAD-u te postaju žestoki protivnici Venezueli i njezinim saveznicama. Ti događaji rezultirali su privremenom obustavom aktivnosti Venezuele u CELAC-u, a organizacija se pretvorila u svojevrsni debatan klub bez utjecaja na rješavanje problema, a sastanci su se prestali održavati u razdoblju od 2018. do 2020. godine. Brazilski ministar vanjskih poslova istaknuo je da tu nije bilo riječi o zaštiti demokracije ili drugim važim područjima, već da je to bio samo paravan za nedemokratske režime (Olesenko, Espinoza i Andriukaitiene, 2023: 268-269). Iako su aktivnosti organizacije uglavnom bile neučinkovite, vrijedi istaknuti one uspješno provedene, a to su: rješavanje diplomatske i humanitarne krize između Kolumbije i Venezuele, mirovne aktivnosti u Kolumbiji, razvoj vanjskih odnosa s Europskom Unijom te aktivno djelovanje na rješavanju ekonomske blokade u Kubi. Stoga smatraju da organizacija još uvijek ima potencijal za povećanje svog utjecaja na međunarodne procese (Olesenko, Espinoza i Andriukaitiene, 2023: 269).

I posljednja važna organizacija za Venezuelu bila je UNASUR gdje je Venezuela bila jedna od osnivača, a služila je, kao i prethodne dvije, da se SAD drži što dalje od Južne Amerike. To je trebala biti organizacija tipa Europske Unije, koja bi okupljala zemlje iz regije i to na način da se osigura fleksibilan institucionalni dizajn u kojemu bi i zemlje koje su u nekakvom sukobu mogle zajedno funkcionirati. Unutar UNASUR-a kreirano je desetak sektorskih vijeća koja pokrivaju područja obrane, zdravstva, financija, znanosti, energije, kulture, obrazovanja, infrastrukture, kriminala (poseban naglasak na trgovinu drogom) i dr. (Olesenko, Espinoza i Andriukaitiene, 2023: 269). Dolaskom na vlast, Nicolas Maduro odmah je upotrijebio autoritet organizacije kako bi otklonio moguću međunarodnu osudu sumnjive demokratičnosti

predsjedničkih izbora i to na način da ih je pozvao da promatraju izbore u zemlju, ali pod uvjetom da poštuju njihov suverenitet te da budu neovisni i nepristrani. Usprkos nekim kršenjima, izbori su ipak priznati kao demokratski, a tome je pridonijela i činjenica da je glavni tajnik organizacije bio upravo bivši venezuelanski ministar vanjskih poslova, koji je pozvao na priznavanje rezultata izbora (Olesenko, Espinoza i Andriukaitiene, 2023: 270). Dok je venezuelanska vlada postajala sve autoritarnija, što je kulminiralo kontroverznim reizborom Nicolása Madura u svibnju 2018., vlade desnog centra u Južnoj Americi sve su manje vidjele koristi u članstvu s problematičnom venezuelanskom vladom u UNASUR-u. Kao rezultat toga, 18. travnja 2018., ministri vanjskih poslova Argentine, Brazila, Čilea, Kolumbije, Paragvaja i Perua najavili su suspenziju članstva zbog nedostatka rezultata i kaosa unutar organizacije nakon što je glavno tajništvo ostalo upražnjeno od siječnja 2017. godine. Ovaj raskol, temeljen na političkim i ideološkim podjelama, doveo je do toga da su zemlje postupno napustile organizaciju, a sjedište je zatvoreno. UNASUR više nije bio viđen kao sredstvo za jačanje autonomije svojih članica u međunarodnom sustavu, već kao opterećenje koje je narušavalo vanjsku percepciju Južne Amerike. Za većinu zemalja članica, UNASUR je postao regionalna organizacija koja je donosila samo troškove, ali ne i koristi. Iako UNASUR formalno i dalje postoji, sastoji se samo od Bolivije, Venezuele, Gvajane i Surinama, dok su druge zemlje osnovale PROSUR, novu organizaciju za jačanje regionalnih veza (Olesenko, Espinoza i Andriukaitiene, 2023: 271-272).

Važno je spomenuti i venezuelanski teritorijalni spor s Gvajanom. Naime, referendumom provedenim u Venezueli 2023. godine stanovništvo je odlučilo da se oko dvije trećine teritorija Gvajane koji je bogat naftom pripoji venezuelanskoj državi. Shodno tome predsjednik Maduro naredio je stvaranje nove države imena Gvajana Esequiba, koji je tvrdio da im je to područje uzeto prilikom iscrtavanja sadašnjih granica Venezuele i Gvajane 1899. godine. Iako su, iz Caracasa, prvotno rekli da će spor rješavati diplomatskim putem, te su se dogovorili u zajedničkoj deklaraciji da će se suzdržati od bilo kakvog sukoba i da neće koristiti prijetnje niti silu jedna protiv druge, početkom siječnja 2024. godine primijećeno je pojačanje vojne nazočnosti na granici s Gvajanom, koja je ovaj potez označila kao pokušaj aneksije (edition.cnn.com, 2024; dnevnik.hr, 2023). Predsjednik Maduro potpisao je uredbu kojom se osniva Visoko povjerenstvo za obranu Gvajane Esequibe, te dao dozvole za istraživanje plina, nafte i mineralnih resursa na tom području. Potom je naredio državnoj naftnoj kompaniji PDVSA da oformi poseban odjel PDVSA-Esequibo koji će biti zadužen za upravljanje aktivnostima u toj regiji. Zatim je zatražio da se donese zakon kojim se zabranjuje rad s

dosadašnjim kompanijama, partnerima Gvajane, te im odredio rok od 3 mjeseca da napuste to područje (edition.cnn.com, 2024; dnevnik.hr, 2023). U intervjuu za CNN, gvajanski predsjednik Irfaan Ali nazvao je ove poteze Venezuele očajničkim pokušajem te istaknuo da Gvajana surađuje s međunarodnim partnerima, među kojima su SAD, kako bi se obranila (dnevnik.hr, 2023).

VIII. Zaključak

Madurova vladavina obilježena je autoritarnim pristupom upravljanju i stalnom erozijom demokratskih institucija. Nakon izbora 2013. godine, koji su održani u kontekstu velikih napetosti i optužbi za nepravilnosti, Madurova administracija suočila se s rastućom opozicijom i društvenim nezadovoljstvom. Najvažniji test za Madurovu sposobnost upravljanja bili su parlamentarni izbori 2015. godine, kada je opozicija ostvarila značajnu pobjedu. Međutim, umjesto da prizna poraz, Maduro je poduzeo korake za marginalizaciju parlamenta, uključujući osnivanje Ustavotvorne skupštine koja je praktički preuzela zakonodavne ovlasti. Ove mjere potaknule su kritike međunarodne zajednice i dodatno polarizirale venezuelansko društvo.

Pad cijena nafte početkom 2014. godine značajno je pogoršao gospodarsku situaciju u Venezueli. Prihodi od nafte, koji su činili oko 90% izvoza zemlje, drastično su pali, što je dovelo do ozbiljne gospodarske recesije. Chávez je tijekom svoje vladavine koristio prihode od nafte za financiranje velikodušnih socijalnih programa, što je Madura, prilikom preuzimanja vlasti suočilo s krizom koja je zahtijevala hitne gospodarske reforme, no umjesto toga odlučio je zadržati populističke mjere koje su pogoršale situaciju. Inflacija je dosegla astronomske razine, a BDP zemlje se smanjio za 62% od 2013. godine. Madurovo upravljanje ekonomijom bilo je obilježeno nedostatkom kompetentnosti i korupcijom, što je dodatno pridonijelo pogoršanju životnih uvjeta građana.

Gospodarska kriza imala je duboke društvene posljedice. Nestašice osnovnih potrepština, uključujući hranu i lijekove, postale su uobičajene. Humanitarna kriza pogoršala je zdravstveni sustav i dovela do porasta pothranjenosti među djecom. Kao odgovor na ove probleme, Madurova administracija povećala je oslanjanje na klijentističke mreže za distribuciju subvencionirane hrane, što je postalo sredstvo za političku kontrolu. Program "Lokalni odbori za opskrbu i proizvodnju (CLAP)" trebao je pružiti pomoć siromašnima, ali se pretvorio u složenu mrežu korupcije koja je obogatila visoke dužnosnike.

Madurova politika izazvala je osudu međunarodne zajednice. Predsjednički izbori 2018. godine, koje je bojkotirala opozicija zbog nepravilnosti, rezultirali su Madurovim reizborom uz

nisku izlaznost birača. Izbore su nelegitimnim proglasili Sjedinjene Države, Europska unija i Skupina iz Lime. Međunarodne sankcije dodatno su otežale gospodarsku situaciju, smanjivši proizvodnju nafte i ograničivši pristup međunarodnim tržištima.

Vladavina Nicolasa Madura od 2013. do 2023. godine imala je dubok utjecaj na političku stabilnost, gospodarsku održivost i društveni sklad u Venezueli. Autoritarne prakse i slabljenje demokratskih institucija destabilizirali su političku scenu, dok su gospodarski neuspjesi i hiperinflacija doveli do ekonomske katastrofe. Društveni sklad bio je narušen humanitarnom krizom i političkom polarizacijom, što je stvorilo duboke podjele među građanima. Ovi izazovi jasno pokazuju kako je Madurovo upravljanje oblikovalo Venezuelu na načine koji će imati dugoročne posljedice za budućnost zemlje.

Svakako treba ispratiti sve što će se događati u Venezueli u budućnosti, s obzirom na to da je Venezuela trenutno u ozbiljnoj političkoj krizi nakon spornih predsjedničkih izbora održanih 28. srpnja 2024. godine. Rezultati izbora, koje je objavila Državna izborna komisija, proglasili su Nicolasa Madura pobjednikom, što je izazvalo široku osudu i optužbe za prevaru. Opozicijski kandidat Edmundo Gonzalez, njegove pristaše i međunarodni promatrači tvrdili su da su izbori pokradeni, a mnogi građani Venezuele smatraju da su izbori nelegitimni i netransparentni. Ovaj događaj je izazvao masovne proteste i međunarodne kritike, a situacija u zemlji se nastavila pogoršavati.

IX. Literatura:

Arenas, N. (2016) Nicolas Maduro: Populismo sin carisma? *Cuadernos del CENDES*, 33(92), 113-128.

Bastos, J. P. B., i Obregón, M. F. Q. (2018). Venezuela em crise: o que mudou com Maduro. *Revista de Derecho y Câmbio Social*, 15(52), 1-16.

Bbc.com (2024) Protests across Venezuela as election dispute goes on. <https://www.bbc.com/news/articles/cgedgqy7x9o> Pristupljeno: 22.8.2024.

Cfr.org (2019) Maduro's Allies: Who Backs the Venezuelan Regime? <https://www.cfr.org/in-brief/maduros-allies-who-backs-venezuelan-regime> Pristupljeno: 16.8.2024.

Cidob.org (2013) Nicolas Maduro Moros. *Barcelona Centre For International Affairs*. <https://www.cidob.org/lider-politico/nicolas-maduro-moros> Pristupljeno: 19.7.2024.

Csis.org (2023) The persistence of the Venezuelan Migrant and Refugee Crisis. <https://www.csis.org/analysis/persistence-venezuelan-migrant-and-refugee-crisis> Pristupljeno: 22.8.2024.

Devtechsys.com (2017) Venezuelan President Maduro's Sweeping Economic Policy Announcements. <https://devtechsys.com/wp-content/uploads/2022/11/Venezuelan-Economic-Policy-Announcements.pdf> Pristupljeno: 16.8.2024.

Dnevnik.hr (2023) Sprema se novi rat! Vojske su već na granici, spominje se sveto tlo, a sve je počelo jednim otkrićem. <https://dnevnik.hr/vijesti/svijet/novi-rat-na-pomolu-postrojavaju-se-vojske-na-granici-spominje-se-sveto-tlo---816427.html> Pristupljeno: 22.8.2024.

Edition.cnn.com (2024) Venezuela builds forces near border with Guyana despite agreement to de-escalate. <https://edition.cnn.com/2024/02/09/americas/venezuela-guyana-border-troops-intl-latam/index.html> Pristupljeno: 22.8.2024.

Kos-Stanišić, L. (2013). Venezuela nakon Cháveza. *Političke analize*, 4(14), str. 50-56. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/142357> (Datum pristupa: 14.07.2024.)

Oleksenko, R., Espinoza, J. J. V., i Andriukaitiene, R. (2023). Regional integration projects in Venezuela's foreign policy under the presidency of Nicolas Maduro (2013-2018). *Eminak.*, 41(1), 255-275.

Oner, I. (2021) Nicolas Maduro: A populist without popularity. *European Center for Populism Studies*. <https://www.populismstudies.org/wp-content/uploads/2021/03/ECPS-Leader-Profile-Series-5-2.pdf> Pristupljeno: 19.7.2024.

Reuters.com (2020) Dollar's growing dominance in Venezuela leaves locals 'short-changed'. <https://www.reuters.com/article/business/dollars-growing-dominance-in-venezuela-leaves-locals-short-changed-idUSKBN2951D7/> Pristupljeno: 22.8.2024.

Sutherland, M. (2018) Nicolas Maduro tiene un plan? <https://www.nuso.org/articulo/nicolas-maduro-tiene-un-plan/> Pristupljeno: 8.8.2024.